

Los majątku spółki jawnej po jej likwidacji

Jeżeli po postępowaniu likwidacyjnym oraz wykreśleniu spółki jawnej z rejestru pozostało mienie w postaci przysługujących jej ewentualnie wierzytelności (pieniężnych), to przypada ono wspólnikom.

Tak uznał Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z 10 listopada 2015 r., I ACa 331/15.

Powódka, były wspólnik spółki jawnej, wniosła powództwo o zapłatę przeciwko pozwanemu, który na mocy postanowienia sądu został ustanowiony likwidatorem tej spółki. Powódka podnosiła, że pozwany zaciągnął w imieniu likwidowanej spółki wiele zobowiązań pieniężnych, które jej zdaniem były nieuzasadnione z punktu widzenia celu postępowania likwidacyjnego. Powódka argumentowała, że w wyniku nieuzasadnionego zaciągania zobowiązań przez pozwanego poniosła szkodę, ponieważ konsekwencją spłaty wierzytelności powstałych na skutek działania pozwanego było pomniejszenie pozostałego majątku likwidowanej spółki jawnej, a w związku z tym – pomniejszenie kwot wypłaconych byłym wspólnikom spółki. Zdaniem powódki ta szkoda została wyrządzona przez zawinione zachowanie pozwanego. Swoją legitymację do dochodzenia naprawienia szkody majątkowej od pozwanego powódka wywodziła z faktu, iż jako były wspólnik spółki jest wierzycielem solidarnym na równi z pozostałymi byłymi wspólnikami i dochodzi wierzytelności od dłużnika w swoim imieniu i na rzecz byłych wspólników – wierzycieli solidarnych.

Sąd okręgowy oddalił powództwo, argumentując decyzję brakiem legitymacji czynnej powódki do dochodzenia roszczeń o zwrot wydatków poczynionych przez likwidatora, mających charakter odszkodowawczy. Sąd podnosił, że spółka jawna jest odrębnym od jej wspólników podmiotem praw i obowiązków, której byt prawny kończy się wraz z wykreśleniem z KRS. Zdaniem sądu wykreślenie spółki z KRS po przeprowadzeniu postępowania likwidacyjnego i wypłaceniu ewentualnych nadwyżek jej wspólnikom należy traktować analogicznie do śmierci osoby fizycznej, przy czym wspólnicy wykreślonej z KRS spółki nie powinni być traktowani tak jak spadkobiercy osoby fizycznej. SO wykluczył istnienie sukcesji generalnej po stronie wspólników po zakończeniu bytu spółki jawnej. Wskazał, że brak jest normy uzasadniającej przyznanie następstwa prawnego po spółce jawnej jej dotychczasowym wspólnikom i po zakończeniu bytu spółki jej dotychczasowi wspólnicy nie mogą dochodzić przysługujących spółce roszczeń. Zdaniem SO roszczenia przysługujące spółce mogą być dochodzone do momentu jej prawomocnego wykreślenia z KRS, które co do zasady wygasza więzi spółkowe, a wspólnik przestaje nim być (poza ewentualną odpowiedzialnością za długi). Powódka wniosła apelację, która została uwzględniona. Zdaniem sądu apelacyjnego majątek spółki ujawniony po likwidacji i wykreśleniu z KRS należy do wspólników. Powódka może dochodzić przypadającego jej udziału w wierzytelności, nie ma podstaw do przyjęcia w tym wypadku solidarności wierzycieli.

Komentarz eksperta

Hanna Czapla, [prawnik Kraków](#) Rödl & Partner

Sąd okręgowy słusznie wskazał, że w k.s.h. brakuje przepisów regulujących sytuację, w której po zakończeniu postępowania likwidacyjnego i prawomocnym wykreśleniu spółki z KRS pozostaje majątek, który przysługiwał spółce, istnieje w tym zakresie luka, mimo że w praktyce zdarzają się podobne sytuacje. Powstaje wątpliwość co do tego komu przysługuje majątek wykreślonej spółki. Wypracowano kilka możliwych rozwiązań problemu.

Jedna z koncepcji nawiązuje do instytucji następstwa prawnego i zakłada, że majątek pozostały po likwidacji i wykreśleniu z KRS należy do wspólników (orzeczenie SN z 26 maja 1936 r., II C 331/36) czy też wskazuje na takie następstwo, gdy nie przeprowadzono likwidacji spółki jawnej (wyroki SN z 28 października 2005 r., II CK 275/05; z 9 stycznia 2008 r., II CK 4/07; z 24 lipca 2009 r., II CSK 134/09).

Inne stanowisko zakłada konieczność przeprowadzenia kolejnego postępowania (uzupełniającego) likwidacyjnego i uzupełniającego powołania likwidatora (uchwała SN z 24 stycznia 2007 r., III CZP 143/06), albo też kontynuowania postępowania likwidacyjnego poprzez wykreślenie z KRS informacji o wykreśleniu spółki bądź poprzez wznowienie postępowania.

SA opowiedział się za pierwszą z koncepcji i uznał, że ujawniony po postępowaniu likwidacyjnym oraz prawomocnym wykreśleniu spółki z rejestru jej majątek (ewentualna wierzytelność do likwidatora o charakterze pieniężnym), przypada wspólnikom. Sąd wskazał, że punktem wyjścia uzasadniającym przyjęcie następstwa prawnego wspólników jest to, że po wykreśleniu spółki z rejestru traci ona byt prawny i nie może być podmiotem praw ani obowiązków. SA nie znalazł podstaw do przyjęcia, że ewentualnie przysługujące spółce jawnej w chwili jej likwidacji prawa (prawo własności, wierzytelności) wygasają i przestają istnieć, a jednocześnie nie może być tak, by majątek spółki, której byt został zakończony, nie należał do nikogo. Majątek nieistniejącej spółki jawnej nie staje się mieniem niczym, a przysługuje wspólnikom. Odrębną kwestią jest sprawa jego podziału.

SA wskazał, że skoro na tle rozważań o spółce z o.o. w doktrynie i orzecznictwie ukształtował się pogląd, że mienie zlikwidowanej i wykreślonej z KRS spółki przysługuje jej wspólnikom, koncepcja ta może tym bardziej być stosowana do spółki jawnej, która w odróżnieniu od spółki z o.o. jest osobowa, a więc związki między wspólnikami a spółką, w tym majątkowe, są silniejsze niż w spółce z o.o. Sąd odrzucił koncepcję zakładającą potrzebę przeprowadzanie uzupełniającego postępowania likwidacyjnego argumentując, że spółka jawna pomimo iż ma zdolność prawną (art. 8 § 1 k.s.h.) nie jest osobą prawną i jej konstrukcja wskazuje na brak pełnego wyodrębnienia prawnego tej spółki od jej wspólników. Jednym z przejawów osłabienia tej odrębności, a jednocześnie istnienia więzi spółki ze wspólnikami, jest odpowiedzialność wspólników za zobowiązania spółki (art. 22 § 2 k.s.h.), która istnieje nadal po wykreśleniu z KRS (uchwała SN z 4 września 2009 r., III CZP 52/09; wyrok SA w Warszawie z 3 lutego 2005 r., I ACa 439/04). Skoro przeprowadzenie likwidacji i wykreślenie spółki jawnej z rejestru nie powoduje niemożności dochodzenia roszczeń przysługujących przeciwko niej od dotychczasowych wspólników, to nie wchodzi w tym wypadku w grę podstawowy problem ochrony wierzycieli, który jest jednym z celów postępowania likwidacyjnego. Tym samym nie stanowi to przeszkody do przyjęcia wstąpienia wspólników w prawa spółki, które nie zostały objęte likwidacją, a w szczególności nie zachodzi obawa nadużyć przez zatajanie majątku.

W odniesieniu do poglądu o potrzebie kontynuowania dotychczasowego postępowania likwidacyjnego poprzez wykreślenie z rejestru informacji o wykreśleniu spółki czy wznowienia tego postępowania, sąd zauważył, że w omawianym przypadku istnienie przedmiotowego mienia jest sporne, wobec czego sąd rejestrowy zmuszony byłby w pierwszej kolejności do przeprowadzenia postępowania dowodowego zmierzającego do ustalenia zasadności dochodzonych roszczeń (oceny czy istnieje majątek, który nie został objęty likwidacją), co zdecydowanie wykracza poza zakres i cel postępowania rejestrowego.

SA zauważył, że powódka jako były wspólnik spółki osobowej nie jest uprawniona do dochodzenia całości roszczenia, a jedynie do dochodzenia tej części, która, przyjmując koncepcję następstwa prawnego po zlikwidowanej i wykreślonej z KRS spółce jawnej, przypadłaby jej proporcjonalnie do wkładów.

Wyrok SA w Lublinie to kolejny, trafny głos w kwestii losu majątku ujawnionego po zakończeniu bytu spółki.

Źródło: <http://www.rp.pl/Firma/304159973-Los-majtku-spolki-jawnej-po-jej-likwidacji.html/?template=restricted>